

АНОТАЦІЯ

Таргоній Ю.Я. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України та правом ЄС. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2024.

Актуальність теми зумовлена тим, що у світлі курсу на євроінтеграцію України та впровадження у національне правове поле найефективніших правових механізмів, дослідження договору рахунка умовного зберігання (ескроу) набуло важливого значення. У цілях гармонізації національної системи корпоративного управління із стандартами Європейського Союзу, у законодавство України було впроваджено процедури сквіз-аут та сел-аут, та, водночас, новий вид банківських рахунків – рахунки ескроу, які відразу почали використовуватися для здійснення розрахунків у рамках цих процедур. Проте, дослідження досвіду застосування договору рахунка ескроу в країнах ЄС та США доводить доцільність та ефективність цього правового механізму для широкого кола цілей, зокрема, для здійснення розрахунків між сторонами за договорами купівлі-продажу нерухомості, товарів, надання послуг, передання прав інтелектуальної власності тощо. Застосування відповідного механізму здійснення розрахунків підвищує довіру сторін одне до одного та захищає від можливих ризиків невиконання або неналежного виконання зобов'язання.

Ширше впровадження механізму ескроу в Україні є особливо актуальним в умовах сьогодення також у контексті залучення іноземних інвесторів, для яких важливим є успішне виконання договорів купівлі-продажу, предметом яких часто є дороговартісні об'єкти нерухомості або ж майнові комплекси. У світлі відбудови економіки України після війни, напрацювання ефективного механізму для ширшого залучення іноземних інвесторів є особливо доречним та своєчасним.

Проблеми правового регулювання, неоднозначне тлумачення окремих правових норм, відтак, неоднакова судова практика у вирішенні спорів щодо захисту прав учасників правовідношення із договору рахунка умовного зберігання (ескроу), а також дещо «урізаний» характер інституту ескроу в порівнянні із тим, який функціонує у країнах ЄС, безпосередньо свідчать про необхідність пошуку шляхів вирішення існуючих проблем та актуальність обраної теми.

Розділ 1 «Загальнотеоретичні положення про договір рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України та правом ЄС» складається із трьох підрозділів та присвячений дослідженню становлення законодавчого регулювання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні, його поняття, ознак та загальної характеристики, а також правового регулювання за законодавством окремих країн ЄС.

Авторка досліджує законодавчі передумови впровадження договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в національне правове поле, аргументує, що йому притаманні деякі ознаки агентського договору та договору зберігання, а також він має схожі риси із такою формою розрахунків, як акредитив, проте його правова природа суттєво відрізняється від кожного із них. На основі законодавчих норм, які регулюють договір рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні, дисертанткою сформульоване визначення його поняття та виокремлені його ознаки. Запропоновано класифікацію договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за низкою критеріїв. Авторка доводить, що договір рахунка умовного зберігання (ескроу) не є видом забезпечення виконання зобов'язань, проте, він створює гарантії для виконання зобов'язання як перед бенефіціаром, так і перед клієнтом та є свого роду забезпечувальним заходом. Досліджується правове регулювання подвійного довірчого управління в Німеччині та фідучії у Франції як правових конструкцій, що є аналогами інституту ескроу в цих країнах. Дисертантка робить висновок про доцільність запозичення позитивного досвіду країн ЄС щодо ширшого впровадження договору рахунка умовного зберігання

(ескроу) як способу розрахунків у сфері купівлі-продажу нерухомості, зокрема, між покупцями об'єктів незавершеного будівництва та забудовниками.

Розділ 2 «Порядок укладення, сторони, форма та зміст договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України та правом ЄС» складається із 4 підрозділів, у яких досліджується порядок укладення та форма договору рахунка умовного зберігання (ескроу), правовий статус його сторін, його суб'єктний склад за правом ЄС та США, а також його зміст.

Авторка окреслює обсяг прав та обов'язків учасників правовідношення із договору рахунка умовного зберігання (ескроу). Дисертантка обґрунтовує, що банк не набуває у власність грошові кошти, які зараховані на рахунок ескроу, а лише здійснює їх зберігання, тож належним способом захисту прав позивача, якому було безпідставно відмовлено у виплаті коштів з рахунка ескроу, є вимога про зобов'язання банку вчинити дії щодо перерахування належних позивачу грошових коштів з рахунку, вказаного в договорі рахунка умовного зберігання (ескроу).

У контексті аналізу обов'язку банку перевіряти документи, що підтверджують настання підстав для перерахування коштів бенефіціару, виключно за зовнішніми ознаками, дисертантка доводить доцільність надання банку повноважень, у випадку виявлення невідповідностей у даних, приймати від бенефіціара додаткові документи, що давали б можливість пересвідчитися у їх достовірності та зробити висновок про наявність або відсутність технічної помилки.

Враховуючи тенденції до розширення сфери використання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні, авторка доводить доцільність ширшого залучення бенефіціара як повноцінної сторони договору, про що свідчить наявність у нього в багатьох випадках не лише прав, а й обов'язків. Дисертантка досліджує особливості суб'єктного складу договору фідучії у Франції, а саме, допустимість залучення у зобов'язання як одного, так і декількох засновників фідучії та можливість засновника фідучії та фідучіарія бути одним із бенефіціарів або ж єдиним бенефіціаром. Щодо особливостей договору ескроу

в Німеччині, встановлено, що у випадку умовного депонування нотаріусом, відносини між сторонами основної угоди між собою є цивільно-правовими, в той час як відносини між сторонами основної угоди із нотаріусом є публічно-правовими. Також авторка доводить, що правовий статус ескроу-агента в США особливим способом поєднує ролі агента, трасті та фідучіарія.

На підставі аналізу законодавства України, дисертантка встановлює, що істотними умовами договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні є предмет договору та підстави для перерахування бенефіціару чи бенефіціарам коштів, отриманих від володільця рахунку та/або від третіх осіб, або ж їх повернення володільцю (володільцям) рахунку чи третім особам. Авторка пропонує доповнити норми ст. 1076¹ ЦК України положеннями про строк як істотну умову договору рахунка умовного зберігання (ескроу), а також встановити граничний строк договору 10 років, якщо він не визначений сторонами.

Розділ 3 «Підстави та правові наслідки припинення договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України та правом ЄС» складається із чотирьох підрозділів, в яких дисертантка досліджує виконання та розірвання як правові підстави припинення договору рахунка умовного зберігання (ескроу), відповідальність сторін за договором, а також особливості його припинення за правом ЄС та США.

Авторка обґрунтовує винятки із правила про особисте виконання зобов'язання боржником та кредитором за договором рахунка умовного зберігання (ескроу).

Дисертантка аргументує, що у випадку ліквідації банку, грошові кошти, розміщені на рахунку умовного зберігання (ескроу), не можуть включатися до ліквідаційної маси банку, який ліквідується. Грошові кошти з рахунка умовного зберігання (ескроу) повертаються володільцю рахунку (клієнту) незалежно від того, чи він є фізичною особою, фізичною особою-підприємцем чи юридичною особою.

Досліджуються відмінності у правовому регулюванні окремих підстав припинення договору рахунка ескроу у Франції та США, а також особливості дії забезпечувального довірчого управління в Німеччині, яке не припиняється при банкрутстві, що убезпечує сторони від неможливості отримати належне їм відповідно до умов договору.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше на дисертаційному рівні проведено комплексний науковий аналіз правового регулювання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні, досліджено його правову природу та зміст, окреслено особливості правового статусу учасників правовідношення. Дослідження договору рахунка умовного зберігання (ескроу) здійснено у порівняльному аспекті з його правовим регулюванням у країнах ЄС, що є особливо актуальним у контексті запозичення позитивного досвіду країн Європи для подальшого впровадження в національне правове поле.

На основі проведеного дослідження, дисертантка:

1. Визначила поняття договору рахунка умовного зберігання (ескроу): договір рахунка умовного зберігання (ескроу) – це тристоронній договір між клієнтом (боржником за основним зобов'язанням), бенефіціаром (кредитором за основним зобов'язанням та отримувачем коштів з рахунка ескроу) і банком, або двосторонній договір між клієнтом та банком на користь бенефіціара, згідно якого клієнт передає на зберігання банку кошти для виконання зобов'язання клієнта щодо їх передання іншій особі (бенефіціару), а банк зобов'язується зберігати ці кошти і передати їх бенефіціару (бенефіціарам) чи іншій особі, за умови настання визначеної/визначених у договорі підстави/підстав.

2. На основі аналізу чинного законодавства України, доктринальних підходів довела, що договору рахунка умовного зберігання (ескроу) притаманні такі ознаки: 1) тристоронній або двосторонній; 2) консенсуальний; 3) публічний; 4) здебільшого, укладається за приєднанням до пропонованих умов; 5) фідучіарний; 6) строковий (для договору рахунка ескроу в цінних паперах та договору рахунка умовного зберігання (ескроу) для розрахунків у рамках

процедури сквіз-аут, а також у тих випадках, коли сторони за взаємною згодою погодили строк як умову договору); 7) відплатний (у тих випадках, коли сторони за взаємною згодою погодили винагороду як умову договору).

3. Аргументувала необхідність законодавчого закріплення строку як істотної умови договору рахунка умовного зберігання (ескроу), а також встановлення граничного строку договору 10 років, якщо він не визначений сторонами, та запропоновано доповнити норму ст. 1076¹ ЦК України відповідними положеннями.

4. Обґрунтувала, що у випадку ліквідації банку, грошові кошти, розміщені на рахунку умовного зберігання (ескроу), не включаються до ліквідаційної маси банку. Кошти з рахунку умовного зберігання (ескроу) повертаються володільцю рахунку (клієнту) незалежно від того, чи він є фізичною особою, фізичною особою-підприємцем чи юридичною особою.

Також авторка удосконалила такі положення:

1. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) виконує забезпечувальну функцію щодо виконання основного договору, оскільки він відкривається для здійснення розрахунків за основним зобов'язанням, проте, не є видом забезпечення виконання зобов'язання. На підставі аналізу ознак і функцій договору рахунка умовного зберігання (ескроу), проведено його розмежування з видами забезпечення виконання зобов'язання. Встановлено, що визнання недійсним договору, укладення якого зумовило необхідність укладення договору рахунка умовного зберігання (ескроу), не буде означати недійсність останнього, тож зобов'язання із договору рахунка умовного зберігання (ескроу) не є акцесорним.

2. Класифікацію договору рахунка умовного зберігання (ескроу):

I. *Залежно від об'єкта договору:* 1) договори, об'єктом яких є грошові кошти; 2) договори, об'єктом яких є цінні папери; 3) договори, об'єктом яких є частки у статутному капіталі товариства;

II. *Залежно від кількості сторін:* 1) договори, сторонами яких є володілець рахунку та банк або депозитарна установа чи Центральний депозитарій; 2) договори, сторонами яких є володілець рахунка, банк або депозитарна установа чи Центральний депозитарій та бенефіціар (бенефіціари);

III. *Залежно від необхідності перевірки настання підстав для перерахування коштів бенефіціару або вказаній ним особі або для повернення коштів володільцю рахунка:* 1) договори, згідно яких на банк чи депозитарну установу чи Центральний депозитарій покладено обов'язок перевірки настання таких підстав; 2) договори, згідно яких обов'язок перевірки настання таких підстав покладено на третю особу; 3) договори, згідно яких обов'язок перевірки настання таких підстав не встановлено, натомість, банк перевіряє документи, надані бенефіціаром чи іншою особою на відповідність умовам договору рахунка умовного зберігання (ескроу) виключно за зовнішніми ознаками;

IV. *Залежно від можливості розпоряджатися коштами на рахунку умовного зберігання (ескроу):* 1) договори, згідно яких ні володілець рахунка, ні бенефіціар не мають права розпоряджатися грошовими коштами, що на ньому знаходяться; 2) договори, згідно яких передбачена можливість розпоряджання грошовими коштами на рахунку ескроу володільцем рахунку або бенефіціаром із можливим встановленням обмеження щодо такого розпоряджання;

V. *Залежно від порядку зарахування коштів на рахунок умовного зберігання (ескроу):* 1) договори, згідно яких передбачено одноразове зарахування коштів; 2) договори, згідно яких передбачено періодичне зарахування коштів в порядку, встановленому договором

VI. *Залежно від порядку перерахування коштів, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), бенефіціару (бенефіціарам) чи вказаній ним (ними) особі (особам):* 1) договори, згідно яких передбачено одноразове перерахування коштів; 2) договори, згідно яких передбачено перерахування коштів частинами, залежно від настання зазначених у договорі підстав;

VII. Залежно від того, чи сплачується винагорода банку за відкриття та обслуговування рахунку умовного зберігання (ескроу): 1) відплатні; 2) безвідплатні.

3. Доцільним є закріплення у законі мінімального розміру пені, який є допустимим для встановлення у договорі рахунку умовного зберігання (ескроу) за порушення строків зарахування банком коштів на рахунок від володільця рахунку (клієнта) та за порушення строків виплати коштів з рахунку бенефіціарам. Запропоновано доповнити норму ч. 6 ст. 86 Закону України «Про платіжні послуги» відповідним положенням та викласти її у такій редакції: *«Надавач платіжних послуг у разі порушення строків виконання платіжних операцій, передбачених цим Законом або договором про надання платіжних послуг, зобов'язаний сплатити користувачу пеню в розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день прострочення, але не більше 10 відсотків суми платіжної операції, якщо інший розмір пені не обумовлений договором про надання платіжних послуг. У випадку укладення договору рахунку умовного зберігання (ескроу), мінімальний допустимий розмір пені, що сплачується користувачу за порушення строків виконання платіжних операцій, складає 0,08 відсотка суми простроченого платежу за кожен день прострочення».*

4. Доцільним є надання банку повноважень у випадку виявлення у документах за зовнішніми ознаками невідповідностей у даних бенефіціара, щодо прийняття від нього додаткових документів, що давали би можливість пересвідчитися у достовірності або недостовірності даних та зробити висновок про наявність або відсутність технічної помилки, та запропоновано внести відповідні зміни до ч.2 ст. 1076³ ЦК України, а саме, викласти її у наступній редакції: *«якщо банк вважає, що надані документи не відповідають умовам договору рахунку умовного зберігання (ескроу) за зовнішніми ознаками або іншим вимогам, встановленим договором рахунку умовного зберігання (ескроу), банк зобов'язаний відмовити відповідній особі у перерахуванні грошових коштів з наданням письмового повідомлення із зазначенням причин відмови протягом*

п'яти робочих днів з дня отримання документів для перерахування коштів, що знаходяться на рахунку умовного зберігання (ескроу), якщо інше не передбачено договором рахунку умовного зберігання (ескроу). У випадку виявлення невідповідностей у даних у документах за зовнішніми ознаками, при вирішенні питання про можливість технічної помилки, банк може приймати від відповідної особи додаткові документи, які б підтверджували достовірність даних».

У дисертаційній роботі **набули подальшого обґрунтування:**

1. Історико-правові аспекти становлення та динаміки правового регулювання договору рахунку умовного зберігання (ескроу) в законодавстві України. Встановлено, що станом на сьогодні відносини з договору рахунку умовного зберігання (ескроу) врегульовані ЦК України та Законом України «Про АТ». У різні періоди пропонувалися проекти законів щодо розширення сфери застосування договору рахунку умовного зберігання (ескроу), які не були прийняті. З урахуванням зарубіжного досвіду, договір рахунку умовного зберігання (ескроу) має широкі перспективи для застосування, тому доцільним є розширення сфери його правового регулювання із відповідним законодавчим забезпеченням.

2. Положення про те, що правова природа договору рахунку умовного зберігання (ескроу) суттєво відрізняється від агентського договору та договору зберігання. Ескроу-агент завжди діє в інтересах двох принципалів – клієнта (володільця рахунку) та бенефіціара, в той час як згідно концепції агентського договору, правовідносини між агентом та довірительом, а також агентом та третіми особами повинні бути чітко розмежовані. Розмежувальними ознаками між договором рахунку умовного зберігання (ескроу) та договором зберігання (в тому числі, професійним зберігачем) є мета договору, а також те, що об'єкт договору зберігання обов'язково повертається особі, яка передала його на зберігання – поклажодавцю, в той час коли об'єкт договору рахунку умовного зберігання (ескроу) за умови досягнення мети договору передається бенефіціару,

а не володільцю рахунку (клієнту). Також об'єкт договору зберігання може бути визначений як індивідуальними, так і родовими ознаками, а об'єкт договору рахунка умовного зберігання (ескроу) в Україні завжди є визначеним родовими ознаками.

3. Положення про те, що договір рахунка умовного зберігання (ескроу) має схожі риси із такою формою розрахунків, як акредитив, проте їх правова природа має суттєві відмінності. І договір рахунка умовного зберігання (ескроу), і акредитив передбачають перерахування грошових коштів, що містяться на банківському рахунку, бенефіціару за умови настання певних обставин. Проте, розрахунки за акредитивом переважно вимагають залучення двох банків: виконуючого банку та банку-емітента (однак можливим є залучення лише одного банку-емітента), в той час як за договором ескроу завжди потрібен тільки один банк, який виконує роль посередника між бенефіціаром (бенефіціарами) та володільцем рахунку. За акредитивом бенефіціар має статус виключно третьої особи, а договір рахунка умовного зберігання (ескроу) в класичному форматі є тристороннім правовідношенням. Також відкличний акредитив може бути змінений або анульований банком-емітентом у будь-який час без попереднього повідомлення одержувача грошових коштів, в той час як зміни до договору рахунка умовного зберігання (ескроу), крім тих, які не обмежують права бенефіціара, вносяться виключно за умови надання письмової згоди на такі зміни бенефіціаром. Проте, в цьому контексті прослідковується схожість договору ескроу із безвідкличним акредитивом – він може бути анульований або його умови можуть бути змінені лише за згодою на це одержувача грошових коштів.

4. На основі дослідження практики застосування інституту ескроу в країнах ЄС та США, доводи про доцільність ширшого використання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) для здійснення розрахунків між покупцями об'єктів незавершеного будівництва та забудовниками; положення про те, що у цьому контексті доцільним може бути запозичення досвіду Австрії та внесення у майбутньому в законодавство України положень про те, що для підтвердження

завершення кожного конкретного етапу будівництва ескроу-агент повинен залучати незалежних кваліфікованих інженерів або сертифікованих експертів.

Ключові слова: акціонер, банк, банківська послуга, бенефіціар, депозитарна установа, договір банківського рахунка, договір рахунка умовного зберігання (ескроу), договір, ескроу-агент, європейське договірне право, зобов'язання, клієнт (володілець рахунка), корпоративні права, сквіз-аут, учасники цивільних правовідносин, фідуція, фінансова послуга

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Таргоній Ю.Я. Ознаки договору умовного зберігання (ескроу) за законодавством України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. № 60 (2022). С. 175-183. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.60.175-183>

2. Таргоній Ю. Ескроу-агент як сторона договору рахунка умовного зберігання (ескроу). *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 2(34). 2023. С. 142-147. DOI:10.35774/app2023.02.142

3. Таргоній Ю. Бенефіціар як учасник правовідношення, що виникає із договору рахунка умовного зберігання (ескроу). *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2023. Випуск 77. С. 119–125. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2023.77.119>

4. Таргоній Ю.Я. Розірвання договору рахунка умовного зберігання (ескроу) та ліквідація банку, в якому він відкритий, як підстави його припинення згідно законодавства України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 01, 2024. С. 239-242. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.41>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Попович¹ Ю.Я. Договір рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством країн ЄС, США та його становлення за законодавством України.

¹ Попович – тут і далі дівоче прізвище здобувачки Таргоній Ю.Я.

Збірник матеріалів Другої всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного та ІТ права». м. Львів. 27-28 жовтня 2017. С. 220-223.

2. Попович Ю. Сторони договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України та країн ЄС. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матеріали XXIV звітної наук.-практ. конф. Частина 1., м. Львів, 7–8 лютого 2018 р. Львів, 2018. С. 210 – 212.

3. Таргоній Ю.Я., Яворська О.С. Застосування договору рахунка умовного зберігання (ескроу) при купівлі нерухомості в Україні як інструмент для захисту прав та інтересів учасників правовідносин. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*. Матеріали V міжнародного правничого форуму, м. Чернівці, 10 червня 2022 р. Чернівці, 2022. С. 263-265.

4. Таргоній Ю. Сторони договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України, країн ЄС та США. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*: матеріали XXIX звітної наук.-практ. конф. Частина 1, м. Львів, 2–3 лютого 2023 р. Львів, 2023. С. 232-235.

5. Таргоній Ю. Я. Європейський досвід правового регулювання договору рахунку ескроу. Договір рахунку ескроу за законодавством Швейцарії та Німеччини. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку*: Збірник тез наукових доповідей XVIII Міжнар. Наук.-практ. конф. молодих учених, м. Луцьк, 21 квіт. 2023 р. Луцьк, 2023. С. 165 – 168.

6. Таргоній Ю. Правове регулювання договору рахунку ескроу за законодавством Франції. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи*: матеріали XXII Міжнар. студентсько-аспірантської наук. конф., м. Львів, 28 квітня 2023 р. Львів, 2023. С. 70 – 72.

7. Таргоній Ю. Застосування договору рахунка умовного зберігання (ескроу) для здійснення розрахунків між фізичними особами в Україні. *Актуальні шляхи вдосконалення українського законодавства*: збірн. тез наук. доповідей і повідомлень XVIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. вчених, практикуючих

юристів, аспірантів та студентів, м. Харків, 18 листопада 2023 р. Харків, 2023.С.225-228.

8. Таргоній Ю.Я. Банк як сторона договору рахунка умовного зберігання (ескроу) за законодавством України. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*: Матеріали XVI міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 21 грудня 2023 р. Львів – Торунь, 2023. С. 178-181 DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-43>

ANNOTATION

Tarhonii Yu.Ya. Escrow account contract under the legislation of Ukraine and the EU law. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the Doctor of Philosophy degree in the field of knowledge 08 Law, specialty 081 – Law. Lviv National University after Ivan Franko, Lviv, 2024.

The actuality of the issue is predetermined by the fact that in the light of Ukraine's course towards European integration and the implementation of the most effective legal mechanisms in the national legal field, the study of escrow account contract has become of great importance. In order to harmonize the national corporate governance system with the EU standards, the squeeze-out and sell-out procedures were implemented into the legislation of Ukraine, and, at the same time, a new type of bank accounts – escrow account – was immediately used to make payments under these procedures. However, the study of the experience of using escrow account contracts in the EU and the USA proves that this legal mechanism is appropriate and effective for a wide range of purposes, in particular, for settlements between the parties under contracts for the sale and purchase of real estate, goods, services, transfer of intellectual property rights, etc. The use of an appropriate settlement mechanism increases the parties' trust in each other and protects against possible risks of non-performance or improper performance of the obligation.

The wider implementation of the escrow mechanism in Ukraine is particularly relevant in the context of attracting foreign investors, who are interested in the successful performance of sale and purchase agreements, which often involve expensive real estate or property complexes. In light of Ukraine's post-war economic recovery, the development of an effective mechanism to attract foreign investors is particularly relevant and timely.

The problems of legal regulation, ambiguous interpretation of certain legal provisions, and thus controversial court practice in resolving disputes regarding the protection of the rights of parties to an escrow account contract, as well as the somewhat «truncated» nature of the escrow institution compared to that in the EU

countries, directly indicate the necessity to find ways to solve the existing problems and the relevance of the chosen issue.

Chapter 1, «General Theoretical Provisions on the Escrow Account Contract under the legislation of Ukraine and the EU Law», consists of three subsections and is devoted to the study of the establishment of legislative regulation of the escrow account contract in Ukraine, its concept, features and general characteristics, as well as legal regulation under the legislation of certain EU countries.

The author investigates the legislative prerequisites for the implementation of an escrow account contract into the national legal field, and argues that some features of an agency contract and a storage contract are inherent in it, and also it has similarities with such a form of payment as a letter of credit, but its legal nature is significantly different from each of them. Based on the legislative provisions regulating the escrow account contract in Ukraine, the author defines its concept and identifies its features. The author proposes a classification of escrow account contracts by a number of criteria. The author proves that an escrow account contract is not a type of security for obligations fulfilment, however, it creates guarantees for fulfilment of obligations to both the beneficiary and the client and is a kind of protective measure. The article deals with the legal regulation of dual trust management in Germany and fiduciary in France as legal structures that are equivalent to the escrow institution in these countries. The author concludes that it is expedient to adopt the positive experience of EU countries in the wider implementation of escrow contract as a method of settlement in the field of real estate purchase and sale, in particular, between buyers of unfinished construction projects and developers.

Chapter 2 «The Procedure for Concluding, Parties, Form and Content of an Escrow Account Contract under the legislation of Ukraine and EU Law» consists of 4 subsections which deal with the procedure for concluding and the form of an escrow account contract, the legal status of its parties, its subjective structure under EU law and the law of the USA law, and its content.

The author outlines the scope of rights and obligations of the parties to the legal relationship under the escrow account contract. The researcher argues that the bank

does not acquire ownership of the funds credited to the escrow account, but only deposits them, and therefore the appropriate way to protect the rights of a plaintiff who has been unreasonably denied payment of funds from an escrow account is to claim that the bank should be obliged to take actions to transfer the funds due to the plaintiff from the account specified in the escrow account contract.

In the context of the analysis of the bank's obligation to verify the documents confirming the occurrence of the grounds for transferring funds to the beneficiary exceptionally on external features, the author proves the expediency of granting the bank the authority, in case of discrepancies in the data, to accept additional documents from the beneficiary, which would allow verifying their authenticity and concluding on the occurrence or non-occurrence of a technical error.

Considering the tendency to expand the scope of escrow account contracts in Ukraine, the author argues that it is advisable to involve the beneficiary more widely as a full-fledged party to the contract, as evidenced by the fact that in many cases he/she has not only rights but also obligations. The researcher deals with the peculiarities of the subjective structure of a fiduciary contract in France, namely, the admissibility of involving both one and several founders of a fiduciary in obligations and the possibility of the founder of a fiduciary and the fiduciary to be one of the beneficiaries or the sole beneficiary. As for the peculiarities of the escrow contract in Germany, it is clarified that in case of escrow by a notary, the legal relations between the parties to the main contract are civil in nature, while the relations between the parties to the main contract with the notary are public in nature. The author also proves that the legal status of an escrow agent in the USA combines the roles of an agent, trustee and fiduciary in a special way.

Based on the analysis of Ukrainian legislation, the researcher finds out that the essential conditions of an escrow account contract in Ukraine are the subject matter of the contract and the grounds for transferring to the beneficiary or beneficiaries of funds received from the account holder and/or third parties, or returning them to the account holder(s) or third parties. The author proposes to supplement the provisions of Article 1076¹ of the Civil Code of Ukraine with provisions on the term as an essential condition

of an escrow account contract, and to establish a limiting term of 10 years, unless otherwise specified by the parties.

Chapter 3 «Grounds and Legal Consequences of Termination of an Escrow Account Contract under the legislation of Ukraine and the EU Law» consists of four subsections, in which the researcher considers the performance and cancellation as legal grounds for termination of an escrow account contract, liability of the parties under the contract, and peculiarities of its termination under the EU law and the law of the USA.

The author substantiates the exceptions to the rule of personal fulfilment of obligations by the debtor and the creditor under the escrow account contract.

The researcher argues that in case of bank liquidation, the funds deposited in the escrow account cannot be included in the liquidation assets of the bank being liquidated. The funds from an escrow account shall be returned to the account holder (client) regardless of whether the account holder is an individual, individual entrepreneur or legal entity.

The author deals with the differences in legal regulation of certain grounds for termination of an escrow account contract in France and the USA, as well as the peculiarities of the security trust in Germany, which does not terminate in case of bankruptcy, and thus protects the parties from the risk of not being able to receive what is due to them under the terms of the contract.

The scientific novelty of the results obtained is that for the first time at the thesis level, a comprehensive scientific analysis of the legal regulation of the escrow account contract in Ukraine was carried out, its legal nature and content were investigated, and the peculiarities of the legal status of the parties to the legal relationship were outlined. The study of the escrow account contract is accomplished in a comparative aspect with its legal regulation in the EU countries, which is particularly relevant in the context of borrowing the positive experience of European countries for further implementation in the national legal framework.

Based on the research, the author:

1. Defined the concept of an escrow account contract: an escrow account contract is a trilateral contract between the client (debtor under the principal obligation), the beneficiary (creditor under the principal obligation and recipient of funds from the escrow account) and the bank, or a bilateral agreement between the client and the bank in favour of the beneficiary, under which the client transfers funds to the bank for safekeeping to fulfil the client's obligation to transfer them to another person (beneficiary), and the bank undertakes to keep these funds and transfer them to the beneficiary (beneficiaries) or another person, subject to the occurrence of the ground(s) specified in the contract.

2. Based on the analysis of the current legislation of Ukraine and doctrinal approaches, the author proved that an escrow account contract has the following features: 1) trilateral or bilateral; 2) consensual; 3) public; 4) mostly concluded by acceptance of the proposed terms and conditions; 5) fiduciary; 6) term (for securities escrow account contracts and escrow account contracts for settlements under the squeeze-out procedure, as well as in cases where the parties mutually agree on the term as a condition of the contract); 7) compensatory (in cases where the parties mutually agree on remuneration as a condition of the agreement).

3. The author argued the need for legislative enshrining of the term as an essential condition of the escrow account contract, as well as establishing a maximum term of 10 years, unless otherwise specified by the parties, and proposed to supplement the provision of Article 1076¹ of the Civil Code of Ukraine with the relevant provisions.

4. The author substantiated that in the case of a bank's liquidation, the funds deposited in an escrow account are not included in the bank's liquidation assets. The funds from an escrow account shall be returned to the account holder (client) regardless of whether he or she is an individual, individual entrepreneur or legal entity.

The author also improves such provisions:

1. An escrow account contract performs a securing function in relation to the performance of the main contract, since it is opened to make settlements under the main obligation, however, it is not a type of security for obligations fulfilment. Based on the analysis of the features and functions of an escrow account contract, the author

distinguishes it from the types of security for obligations fulfilment. It is found out that invalidation of an agreement, the conclusion of which necessitated the conclusion of an escrow account contract, will not mean invalidation of the latter, so the obligation under the escrow account contract is not an accessory obligation.

2. Classification of an escrow account contract:

I. *Due to the object of the contract:* 1) contracts with monetary assets; 2) contracts with securities; 3) contracts with shares in a company;

II. *Due to the number of parties:* 1) agreements between the account holder and the bank or depository institution or the Central Depository; 2) agreements between the account holder, the bank or depository institution or the Central Depository and the beneficiary(ies);

III. *Due to the need to verify the occurrence of the grounds for transferring funds to the beneficiary or a person specified by him/her or for returning funds to the account holder:* 1) agreements under which the bank or depository institution or the Central Depository is obliged to verify the occurrence of such grounds; 2) agreements under which a third party is obliged to verify the occurrence of such grounds; 3) agreements under which the obligation to verify the occurrence of such grounds is not established, instead, the bank verifies the documents provided by the beneficiary or other person for compliance with the terms of the escrow account agreement solely on the basis of external features;

IV. *Due to the possibility to dispose of funds on an escrow account:* 1) contracts under which neither the account holder nor the beneficiary has the right to dispose of the funds held on it; 2) contracts under which the account holder or the beneficiary may dispose of the funds on the escrow account with the possibility of imposing restrictions on such disposal;

V. *Due to the procedure for crediting funds to the escrow account:* 1) contracts that provide for a one-time crediting of funds; 2) contracts that provide for periodic crediting of funds in accordance with the procedure established by the agreement;

VI. *Due to the procedure for transferring funds held in an escrow account to the beneficiary(ies) or person(s) specified by him/her:* 1) contracts that provide for a one-

time transfer of funds; 2) contracts that provide for the transfer of funds in instalments, depending on the occurrence of the grounds specified in the agreement;

VII. *Depending on whether the bank is paid a fee for opening and maintaining an escrow account:* 1) reimbursable; 2) non-reimbursable.

3. It is advisable to enshrine in the law the minimum amount of penalty that may be set in an escrow account contract for failure to meet the deadlines for crediting funds to the account by the bank from the account holder (client) and for failure to meet the deadlines for paying funds from the account to the beneficiaries. It is proposed to supplement the provision of Part 6 of Article 86 of the Law of Ukraine «On Payment Services» with a corresponding provision and set it out in the following wording: *«In case of violation of the terms of payment transactions stipulated by this Law or the payment service contract, the payment service provider shall be obliged to pay a penalty to the user in the amount of 0.1 per cent of the amount of the overdue payment for each day of delay, but not more than 10 per cent of the amount of the payment transaction, unless a different amount of the penalty is stipulated in the payment service contract. In case of concluding an escrow account contract, the minimum permissible amount of penalty payable to the user for violation of the terms of payment transactions shall be 0.08 per cent of the amount of the overdue payment for each day of delay».*

4. It is advisable to authorize the bank, in case of discrepancies in the beneficiary's data based on external features, to accept additional documents from the beneficiary that would allow verifying the accuracy or inaccuracy of the data and concluding on the occurrence or non-occurrence of a technical error, and it is proposed to amend part 2 of the Article 1076³ of the CC of Ukraine, namely, to set it out in the following wording: *«if the bank considers that the submitted documents do not comply with the conditions of the escrow account contract by external features or other requirements established by the escrow account contract, the bank shall refuse to transfer funds to the relevant person with a written notice stating the reasons for the refusal within five business days from the date of receipt of the documents for transferring funds deposited in the escrow account, unless otherwise provided by the escrow account contract. In the case of discrepancies in the data in the documents by external features, when*

deciding on the possibility of a technical error, the bank may accept additional documents from the relevant person confirming the accuracy of the data».

The author **also develops, in particular:**

1. Historical and legal aspects of the formation and dynamics of legal regulation of the escrow account contract in Ukrainian legislation. The author establishes that today, relations under the escrow account contract are regulated by the CC of Ukraine and the Law of Ukraine «On JSCs». At various periods, draft laws have been proposed to expand the scope of escrow contracts, but have not been enacted. Taking into consideration the foreign experience, the escrow account contract has broad prospects for application, so it is advisable to expand the scope of its legal regulation with appropriate legislative support.

2. The provision that the legal nature of an escrow account contract differs significantly from an agency contract and a storage contract. An escrow agent always acts in the interests of two principals – the client (account holder) and the beneficiary, while according to the concept of an agency agreement, the legal relationship between the agent and the principal, as well as the agent and third parties, must be clearly delineated. The distinguishing features between the escrow account contract and the storage contract are the purpose of the contract and the fact that the object of the storage contract must be returned to the person who deposited it for storage – the depositor, while the object of the escrow account contract, subject to achievement of the contractual purpose, is transferred to the beneficiary, not the account holder (client). In addition, the object of a storage contract may be determined by both individual and generic characteristics, and the object of an escrow account contract in Ukraine is always determined by generic characteristics.

3. Provision that an escrow account contract has similar features to such form of payment as a letter of credit, but their legal nature has significant differences. Both an escrow account contract and a letter of credit provide for the transfer of funds held in a bank account to a beneficiary upon the occurrence of certain circumstances. However, settlements under a letter of credit generally require the involvement of two banks: the executing bank and the issuing bank (although it is possible to involve only

one issuing bank), while an escrow account contract always requires only one bank to act as an intermediary between the beneficiary(ies) and the account holder. Under a letter of credit, the beneficiary has the status of a third party only, and an escrow account contract in the classic format is a tripartite legal relationship. In addition, a revocable letter of credit may be amended or cancelled by the issuing bank at any time without prior notice to the beneficiary, while amendments to an escrow account contract, other than those that do not restrict the beneficiary's rights, may be made only if the beneficiary provides written consent to such amendments. However, in this context, an escrow account contract is similar to an irrevocable letter of credit – it can be cancelled or its terms can be changed only with the consent of the beneficiary.

4. Based on the study of escrow practices in the EU and the USA, arguments for the expediency of wider use of escrow contracts for settlements between buyers of unfinished construction projects and developers; the provision that in this context it may be advisable to adopt the experience of Austria and to introduce in the future into Ukrainian legislation provisions stipulating that the escrow agent should engage independent qualified engineers to confirm the completion of each specific stage of construction.

Key words: shareholder, bank, banking service, beneficiary, depository institution, bank account contract, escrow account contract, contract, escrow agent, European contractual law, obligations, client (account holder), corporate rights, squeeze-out, participants in civil law relations, fiduciary, financial service

LIST OF PUBLICATIONS OF THE AUTHOR:

Scientific works, in which the main scientific results of the thesis are published:

1. Tarhonii Yu.Ya. The peculiarities of the escrow account contract under the legislation of Ukraine. *Actual problems of improving of current legislation of Ukraine*. No. 60 (2022). P. 175-183. DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.60.175-183>

2. Tarhonii Yu.Ya. Escrow agent as a party to an agreement of escrow account (escrow). *Actual problems of law*. No. 2(34). 2023. P. 142-147. DOI:10.35774/app2023.02.142

3. Tarhonii Yu.Ya. Beneficiary as a participant of legal relationship under the escrow account contract. *Bulletin of Lviv University. Legal series*. 2023. No. 77. P. 119–125. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2023.77.119>

4. Tarhonii Yu.Ya. Cancellation of an escrow account contract and liquidation of the bank as grounds for its termination under Ukrainian law. *Analytical and comparative jurisprudence*. No. 01, 2024. P. 239-242. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.41>

Scientific works, which certify the approval of the thesis materials:

1. Popovych² Yu.Ya. Escrow account contract under the legislation of the European countries and the USA and its establishment under the legislation of Ukraine. Proceedings of the Second All-Ukrainian scientific and practical conference «Actual problems of intellectual, information and IT law». Lviv. 27-28 of October, 2017. P. 220-223.

2. Popovych Yu.Ya. Parties to the escrow account contract under the legislation of Ukraine and the EU law. Problems of state formation and protection of human rights in Ukraine: proceedings of the XXIV reporting scientific and practical conference. Part 1. Lviv. 2018, 7-8 of February. P. 210-212.

3. Tarhonii Yu.Ya., Yavorska O.S. The application of an escrow account contract when purchasing real estate in Ukraine as an instrument for protecting the rights and interests of parties to legal relations. Human rights and public governance in their present-day context. Proceedings of the V International Legal Forum. Chernivci. 2022, 10 of June. P. 263-265.

4. Tarhonii Yu.Ya. Parties to the escrow account contract under the legislation of Ukraine, the EU law and the USA. Problems of state formation and protection of

² hereinafter referred to as the maiden name of PhD student Tarhonii Yu.Ya.

human rights in Ukraine: proceedings of the XXIX reporting scientific and practical conference. Part 1. Lviv. 2023, 2-3 of February. P. 232-235.

5. Tarhonii Yu.Ya. European experience in legal regulation of escrow account contract. Escrow account contract under the legislation of Switzerland and Germany. Legal life: current state and prospects for development: proceedings of XVIII International scientific and practical conference of young scholars. Lutsk. 2023, 21 of April. P. 165 – 168.

6. Tarhonii Yu.Ya. Legal regulation of escrow account contract under the legislation of France. Current issues of human rights, the state and the legal system: proceedings of XXII International student and postgraduate students scientific conference. Lviv, 2023, 28 of April. P. 70 – 72.

7. Tarhonii Yu.Ya. Application of an escrow account contract for settlements between individuals in Ukraine. Current ways to improve Ukrainian legislation: the proceedings of the XVIII All-Ukrainian scientific and practical conference of scientists, practicing lawyers, postgraduate students and students. Kharkiv, 2023, 18 of November. P. 225-228.

8. Tarhonii Yu.Ya. Bank as a party to an escrow account contract under the legislation of Ukraine. The establishment and development of the law-governed state: problems of theory and practice: the proceedings of the XVI international scientific and practical conference, Mykolaiv, 2023, 21 of December. Lviv – Torun., 2023. P. 178-181 DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-43>